

Veronika Simoniti

Vse o Petku

Pri restavriranju mozaikov sem se naučil, da ne smeš nasesti videzu ohranjene podlage. Tako kot ne smeš verjeti barvi plodov: zdaj vem, da so rdeči in živo zeleni sadeži, ki so videti strupeni, v resnici najokusnejši, odprem jih lahko s kovinskim kavljem, ki je padel na mivko skupaj z mano oziroma blizu mene. Našel sem tudi težek samsonitov kovček, ki ga nikakor ne morem odpreti, tudi če ga mečem ob drevo ali z njim treskam ob skalo. Čeprav je morda pripadal ženski, bi si gotovo lahko pomagal z njenimi predmeti. Ko je Petek videl, kako skušam zlomiti trdo plastiko, je zgrabil kovček in naredil isto kot jaz, a brez uspeha. Zdaj ga uporabljam za stol ali mizo. Z drugimi rečmi, ki so popadale iz nebes, kot da jih je na tole krtino sredi oceana pljunil sam bog oče, si nimam kaj pomagati. Pa tudi s sabo ne vem, kaj početi, vse skupaj se vrti samo še okrog preživetja.

Petka zadnje dni vse srbi, mislim da zaradi nekakšnih pacifiških bolh. Spraska se do krvi, in ko sem mu skušal največjo rano sprati z morskovo vodo, jo je po vseh štirih ucvril v gozd in ga celo popoldne ni bilo nazaj. Sicer se me drži ko klop, odkar sva se prvič srečala in je ugotovil, da mu nočem žalega. Mislim, da ima v notranjosti družino, skupino ali pleme, kjer pa ni preveč zaželen. Včasih zahrope na prav poseben način in takrat vem, da hoče videti mojo denarnico. S palcem in kazalcem vzame iz nje bankovce in jih ovohava, potem izza plastičnega okenčka potegne Patricijino fotografijo in zakruli *uua*.

Kak dan veter neusmiljeno reže skozi špranje moje kolibe in jo skuša podreti. Takrat Petek stopi k morju, mivka takoj zasuje njegove lopataste stopinje, nastavi se toplim sunkom, da mu mršijo dlako na prsih, spušča grlene zvoke in maha z rokami. Zadaj šumijo drevesa, orjaški listi tleskajo drug ob drugega in se upirajo nevidni sili. Takrat si dam duška, stopim k Petku, da mi valovi oblivajo gležnje in me škropijo po mečih, in tulim, hukam in vpijem, da izbruham ves svoj obup v brezdanjo modrino. Samo

tako se lahko pogovorim s sabo; s Petkom, gorili podobno opico se pač ne morem in se od samega začetka tudi nisem skušal iti eksperimentalnega lingvista.

Sadja sem se preobjedel, rdečih in živo zelenih plodov; uživam samo tisto, kar mi prinese Petek, saj ne da bi se bal, da se bom zastrupil, samo nekako zaupam mu. Petek je seveda rastlinojedec, vsak večer spleza na visoko drevo in si na novo postavi gnezdo. Zjutraj ga razdre, veje in bodikavo listje med nerazumljivim vriskanjem pomeče na tla in se v elegantnih, a težkih skokih odrine do mene. Močno se je navezal name, mislim, da mi to skuša povedati z neartikuliranim vreščanjem. Vse to, navezanost in vreščanje, mi gresta zelo na živce: vreščanje, ker ga ne razumem in ker razbija še tisto malo skladnosti, ki je premore ta otok, to je skladnost praznine in uglašnih zvokov šumečega morja in vetra v krošnjah eksotičnega drevja; navezanost, ker ga bom – vsaj tako upam – nekoč zapustil in potem bo Petek verjetno umrl od žalosti.

Pilot je rekel: spoštovani potniki, naleteli smo na nepričakovano perturbacijo, prosimo, da se privežete in ostanete mirni na svojih sedežih. Ta bi bila pa dobra, če bi rekel, da smo naleteli na *pričakovano* perturbacijo, sem zabrundal bolj samemu sebi kakor sopotniku in pomislil, da bi bilo dobro, če pokličem Patricijo, ker bomo gotovo imeli zamudo. Spet bo godrnjala, kot po navadi, pretiravala v čustvih, v svoji eksotični vznesečnosti, ki je kot človek, ki ima rad čiste linije, zamolke barve in Schuberta, nikoli ne bom mogel sprejeti. Ampak še telefona mi ni uspelo vzeti v roke, že smo imeli na sebi napihnjene brezrokavnike in kisikove maske, srce mi je tolklo v ušesih, nastal je nered, potem pa sem začel padati. Všeč mi je bilo, ja, rad sem padal, ker sem se vedno bolj oddaljeval od težnosti, mimo mene so leteli kovčki in plahte kovine in ljudje so lebdeli ob meni v neverjetni konstelaciji kot figurice na nevidnih nitih na vrtečem se mobilu nad dojenčkovo posteljico. Padal sem proč od vsega, kar je bilo zemeljsko, pa vendar sem padal na zemljo, verjetno se tako blaženo počuti narkoman, ko mu šus butne v kri in se počasi bliža srcu, padal sem na zemljo, ki ni zemlja, padel sem na rajski otok brez Eve.

Palme, pisane are, ogromni lilasti cvetovi, Patriciji bi bilo zelo všeč, vedno je morala veselje do življenja izkričati s pisanostjo, nikoli ni znala biti diskretna. Na začetku me je to zelo privlačilo, potem pa mi je postalo zoprno kot načičkana obleka, ki čez leto ni več v modi in za katero se potem drugi v zgražanju ozirajo na cesti.

Petek prinese pest nekakšnih lešnikov, jih položi na skalo in stre z udarcem manjšega kamna. Potem gre proti obronku pragozda in pusti na skali zame nekaj strtih lešnikov. Pred obronkom gozda se ustavi, seže po palici

na tleh in z njo podreza v termitnjak. Ko si v usta zbaše prgišče orjaških mravelj, izgine v gošči in za sabo pusti razdejan kup, verjetno misli, da si bom postregel tudi s termi. Vem, da bo spet prišel šele naslednji dan.

Včasih me tako pametno pogleda in modro utripne z vekami, ko se zagleda v daljavo, in njegova nagubana starčevska koža je tako človeška. Nekoč sem v National Geographicu bral o Jane Goodall in njenemu življenju z opicami. Očitali so ji, da ima šimpanze za osebe, da jih zamenjuje za ljudi z osebnostjo in značajem. Kaj je sploh še tisto človeško, kar me ločuje od Petka? In kaj njega ločuje od legvana, ki se nastavlja soncu na debeli veji? Kje je moj sveti ris, čez katerega ne more nihče stopiti, ne bog ne hudič, ki me je strmoglavil na sredo oceana, kje utihne Petkovo kruljenje in spregovorijo moje slutnje, kakšen naj bo moj zaklinjevalni obrazec kot pri primitivnem ljudstvu, ki mogoče živi na tem otoku?

Ti nisi človek, ti si stroj, mi je nekoč očitala Patricija, nobenih čustev, samo ta tvoja dolgočasna korektnost, fasada, zategnjeni nasmešek, ki nikoli ne bo prisrčno smejanje, predanost delu in knjigam, nobene sprostitev, nobene sproščenosti ali spontanosti. Ona pa je bila včasih, pred nesrečo, tip "oglasna deska": vsem je bilo treba razglasiti, da je dobre volje, ves svet je moral vedeti, da je na smrt žalostna, telefoni so cingljali in besede žuborele, ne moreš verjet, katastrofa, saj ni res, ne mi reči in podobne votle malhe. Nobene diskretnosti, nobene dostojnosti, nobene majhnosti spričo velikih stvari, ne da bi tako držo nujno morali razumeti kot ponižnost. Mogoče sem pristal tam, kjer je moje mesto, v sproščnem okolju sem spet nesproščen, ker ne vem, ali se bo iz gozda ponoči pritihotapila pošast in me požrla ali bom končal v loncu otoških kanibalov. Zato se s svojim zategnjenim nasmeškom, ki ga namenjam samo Petku, rajši zadržujem za obronkom palm ob obali; v zavetju nasipa sem si postavil zasilno kolibo.

Šele čez čas si upam nekoliko dlje v notranjost, Petek me nezaupljivo spremlja po svojih vzporednih stezah, s palico si utiram pot in sekam mehko vejevje. Poskriti ptiči v ritmu tarnajo s predirnimi glasovi in tudi Petek se oglašča v svojem rajskem jeziku, ki ga ne razumem. Svoja čustva razglašča brez strahu, da ga bo kdo slišal in zalotil pri izdaji skrivnosti, da ga bo kdo zasačil pri pretirani odkritosrčnosti. Včasih mu kaj skušam dopovedati z gibi, ki jih potem posnema, ampak od njega ne dobim nobene tako imenovane povratne informacije.

Tudi s Patricijo sva, kot se reče, govorila različna jezika. Jezikov verjetno ni pomešal bog v Babilonu, jezike je ljudem, da se ne razumejo več, pomešal sam hudič. Šale, ki sem se jim smejal jaz, so njej na usta zvabile vljuden nasmešek, filmi, ki so se ji zdeli posrečeni, so bili zame banalno všečni. Trudila se je, vem, hotela je, da bi bila eno, ravno tega pa me je

bilo tako ..., ravno to mi je bilo tako grozno zoprno. Moj sivi indikativ si je prevajala v pisani imperativ, pozneje samo še zamolkel optativ in nazadnje v resignirani pasiv. Potem je na obiske vedno manj vabila prijatelje, proti katerim sem imel zmeraj kaj pripomniti, vedno bolj se je opirala name, bil sem ji edina avtoriteta, dušilo me je, stiskalo v pljučih, najrajši bi zbežal, ko bi si upal brez slabe vesti.

Slabi vesti je bilo ime Silvija in sprva je imela obliko elegantne vijugaste vrvi, vržene mornarju, ki pade z ladje. Bila je nedosegljiva, prefinjenih potez, grški nos in plemenit nasmeh. Končalo se je pri eni sami noči, bolje, da se tu ustaviva, je rekla, da ne bova česa obžalovala. Ker sva bila kolega, sem jo videval vsak dan, skupaj sva hodila na kavo v bližnji bar in se pretvarjala, da se ni nikoli nič zgodilo. Bila je poosebljena skladnost in zdaj ... zdaj moram o njej govoriti v pretekliku.

Med nama je ostalo več slutenega, kot me ločuje neizrečenega od drugih ljudi. In trpek okus molka. Vsak dan je čas pojedel eno mozaično ploščico. Brala sva iste knjige in zdaj se lahko samo v grenki šali vprašam, katerih deset knjig bi vzel s seboj na samotni otok. Predvsem mi manjka glasba, tu slišim samo večno bučanje vetra ob skale in njegovo sesljajoče šumenje v drevju. Šele čez čas se torej upam iti proti sredini otoka, da bi si spočil ušesa od zmeraj enakih šumov in oči od vedno enakih prizorov. Petek lomasti po svoji vzporedni poti in naenkrat med skovikanjem papig in neartikuliranim oglašanjem drevesnih živali opazim zid iz preperele opeke, podrt je, potem orjaške korenine gigantske palme, ki se vijejo okrog vogala podrte stavbe. Nazadnje zagledam na pol porušen zaselek in osrednjo zgradbo z majhnimi sobami, pregrajenimi z zdaj podrtimi stenami. Pobožam jih, z roko grem čez vlažno opeko, ki se prhka drobi pod mojimi prsti. Opazim napis v francoščini in si ga s svojim srednješolskim znanjem prevedem: *Alain Pascal, zaprt zaradi ponarejanja znamk*, spodaj pa spretno naslikane freske, verjetno istega zapornika. Očitno gre za nekdanji francoski kolonialistični zapor in domneva se potrdi, ko zaidem na jaso med palmami, na kateri je pokopališče s poševnimi, poškodovanimi in oplenjenimi nagrobniki. *Martin Lagard, zapornik, 1893–1938, Jean Le Bon, zapornik, 1904–1943, Marcel D'Arenois, zaporniški paznik, 1910–1952 ...* Ko bi se v šoli bolje naučil, kje vse so imeli Francozi kolonije, bi zdaj vedel, kje približno sem. Petek stoji v kotu pokopališča, tiho je, kot da ve, da je na takem kraju treba molčati.

Odločim se, da si bom eno od zaporniških celic preuredil v bivališče. Ste- ne že ima in samo streho bo treba prekriti z vejevjem, bolje to kakor zasilna koliba na obali, ki lahko vsak hip razpade. Izberem si celico, za katero si domišljam, da je bil v njej Alain Pascal, zaprt zaradi ponarejanja znamk.

Da so bile na koloniziranem otoku nekoč tudi ženske, priča nagrobnik otroka, ki je umrl star komaj dva meseca. Skozi lino svojega novega domovanja lahko vidim njegov epitaf. Ime mu je bilo Étienne, malemu nesrečnemu bitju. Mogoče je umrl zaradi vlage, slabe higijene ali kake eksotične klice.

Ob prvem močnejšem deževju sem si zelo hvaležen, da se lahko skrijem v svojo celico. Dež je težek in diši po cimetu. Kaplje napojijo zemljo in potem z ogromnih listov padajo na tla, ki jih nočejo več vsrkati, ampak pustijo, da se zbirajo v sluzaste luže. Petek veselo čmoka po njih in si vtira vodo v kožuh. Štropot in neprekinjeno šumenje dežja preglasita vse živalske zvoke in nitkasto prebelita pogled. Ostal sem sam, sredi oceanske vode v vodi z neba, v nebeški vodi. Vlaga prepoji zrak in nazadnje začne curljati tudi v moj dom, tla postanejo blatna, edina površina, ki vlage ne vsrka in s katere kaplje spolzijo, je samsonitov kovček, ki ga imam za sedež.

Čez nekaj dni se monsunsko vreme umakne soncu, ki iz ure v uro pridobiva moč. Zdi se mi, da slišim oddaljeno žensko petje, ampak verjetno si samo domišljam. Žensko, ki poje uspavanko. Njen glas je Patricijin. Res.

Petek je te dni otožnejši kot med deževjem. Od nekod privleče ukrivljeno poleno in ga ujčka kot otroka. Verjetno gre za nekakšno opičjo igračo, ki pa ni prav lahka za prenašanje. Njegova igra je, da poleno dvigne k nebu in glasno zatuli v višave, kot bi ponujal kos lesa kakemu opičjemu božanstvu. Če bi bil Gauguin, bi vse to naslikal, Petka, kako moli poleno kvišku, grobove, ki bi jih okrasil s tihomorskim cvetjem, morje, ki se nekje v daljavi, kjer verjetno živijo ljudje in imajo stvari svoj pravi red, stika z nebom. Izmisлил bi si ženske, pravzaprav samo eno, kako ovita v pareo in z vencem rož okoli vratu zapeljivo gleda proti mojemu sinjemu platnu, za katerim stojim jaz, za mano pa se križajo prekinjene črte navtičnih koordinat in pomorskih poti kot premice na nekakšnem oceanskem šiviljskem kroju.

Kako pogrešam vsaj malo življenja v tej džungli, kjer mrgoli ptic, mravelj in skrivnostnih krikov. Petek ne čuti, kdaj mi je hudo, prihaja in odhaja v svojem ritmu, prinaša hrano in prenaša svoje zdaj že oguljeno poleno. Sicer pa se tudi sam ne zanimam preveč za njegovo razpoloženje, kaže, da je zmeraj dobre volje in da hoče to razglasiti meni, morju in gozdu.

Mogoče sem bil tudi do Patricije preveč ravnodušen. Kratko malo je bila vedno tam, nikoli zlovoljna, vedno pripravljena na evforično akcijo. Šele nesreča jo je izučila, šele takrat ji je neko višje bitje dalo vedeti in jo okrcalo: zadržuj se, poglej svojega moža, on to zna. Takrat sem se za hip počutil kot priden fantek, učitelj z gled kaznovanim sošolcem, ki jim je že ves čas govoril, naj nehajo obešati svojo *joie de vivre* na veliki

zvon. Ampak tako sem se počutil samo za hip, takoj za tem me je prevzel občutek krivde in me ni več zapustil.

Podoben je občutku krivde, da sem tu, kjer sem, kot da bi se znašel na tem otoku po svoji volji. Kot da sem se po svoji želji zaprl v jetniško celico kaznjencev francoskih kolonialistov, kot da sem hotel to popolno osamo, v kateri okrog mene tavajo nevidni ali namišljeni duhovi, glasovi in zverinski vrišč iz notranjosti gozda. Komu naj zdaj povem, da jaz vsega tega nisem hotel, že od samega začetka ne? Se pač zgodi, da v dobri veri nekega dne sedeš na letalo, in ko pilot reče, da je zašlo v nepričakovano perturbacijo, se najprej ironično posmehneš: ta bi bila pa dobra, če bi bila pričakovana! In še preden se dobro nehaš smejeti, ugotoviš, da je vse skupaj res preklemansko nepredvidljivo, da sploh nisi hotel na to letalo in na tisti kongres restavradorjev, specialistov za mozaike, ampak si na avionu samo zato, ker se je nekako pričakovalo od tebe, da boš odpotoval z njim, pravzaprav si samo hotel ustreči okolici, nisi pa vedel, da ne bo tako preprosto izstopiti in da boš med lebdenjem pod padalom spoznal, da si si s tem zadržnil vrat, in to za preklemanski zmeraj.

Nisem se hotel poročiti s Patricijo in to res ni kaj takega, na svetu je na milijone moških, ki so se pač zmotili, narobe so presodili žensko, v katero so se malo prej zagledali. In potem se – kdo bolj iskreno, drugi s pretvezo – nekako izmotajo iz njenih niti in krenejo novim ženskam ali svobodni samoti naproti. In če so jim naredili otroka, prevzamejo zanj odgovornost, materialno ali celo v smislu svoje večne strahopetne očetovske navzočnosti, ali pa jo kratko malo poniglavo popihajo in odjezdijo proti sončnemu zahodu. Nikjer pa še nisem bral, ne v romanu ne v časopisnem članku, kaj naredi večina moških, če ...

Iz premišljevanja me zbudi Petek, ki mi pred nos pomoli šop trave, verjetno misli, da ga bom pojedel. Pri tem z drugo šapo objema svoje poleno, okoli katerega je ovil velikanski zeleno rjav list. Petek, mu rečem, kdo ve, kakšen kujon je bil tale Alain Pascal, v čigar celici zdaj stanujem, kdo ve, kdo mu je naročil ponarejanje znamk. Za kaj takega si moral biti v tistih časih pravi mojster. In potem pomislim, da sem bil tudi sam ponarejevalec resničnosti in časa, ko sem restavriral vse tiste antične mozaike po Italiji in južni Franciji. Namesto da bi bili zadovoljni, da so takšni, kakršni so, da imamo čast, da si jih lahko ogledamo, čeprav poškodovane in plemenito obledele, smo jih morali preučevati in potem kamenček za kamenčkom sestaviti v novo sliko, da so zablesteli v vsej svoji lepoti – bog ve, ali je bila tako bleščeča tudi nekoč. Pa kaj razlagam to Petku? Petek medtem položi poleno v pesek in začne čezenj sipati fino belo mivko, zrnca se trkljajo po nasipu ob polenu, ki ga je naredil, neubogljiva zrnca, ki nočejo v mozaik gomile.

Verjetno sem tu, ker sem bil kaznovan zaradi ponarejanja. Po nesreči, potem ko se nama je rodil mrtev otroček, se je Patricija naučila diskretnosti, skromnosti in ponižnosti, tako pač zahodnjaki razumemo kazen. Jaz, ki sem takšen že bil, sem po tistem začel ponarejati sedanjost. Postal sem lažno veder, vesel za oba, in se na tihem lomil pod težo trojne krivde. Kriv sem bil, ker sem se najprej pretvarjal in vztrajal z njo, čeprav sem dobro vedel, da to ni to, da ona ni moje vrste, kriv sem bil, ker sem ji kljub vsemu zaplodil otroka, kriv sem bil, ker sem vztrajal v krivdi. Ampak kaj drugega pa naj bi storil možki z vestjo? Tiho jo je trlo in njen pogled je postajal vse bolj top, izraz na obrazu neveden, včasih zatopljen v svoje sanje ni razumela, kaj ji govorim. Odtlej sva bila še bolj obsojena drug na drugega, zavezana za vekomaj z nevidno zavrženo popkovino. Najin svet so bili beli dnevi, prazne besede, rutina nesreče, katere površino sva dan za dnem restavrirala s plastičnimi kvadratki, vstavljala sva jih na vnaprej zarisane drobne mozaične raste. Ampak red te kazni je bil zame hkrati tudi odrešitev; tako sem ubežal žrelu popolne zmede, v katerega bi me vsak hip lahko zvelikli demoni obupa, in počasi, prav počasi trgali meso z mene in me razkostili.

Pravzaprav sem zdaj zadovoljen, nič mi ne manjka. Moj svet so zdaj bela mivka, prazno nebo, monotono morje in vlažen pragozd, kjer name sicer prežijo nevidne zveri in namišljeni domorodci, ampak ni me strah. Moj svet je Petek. Ampak o njem ni več kaj povedati, o njem sem povedal že vse.